

ทุนมนุษย์

เพื่อพัฒนา
ความยากจน
ข้ามรุ่น

การเตรียมความพร้อม
ด้านอาชีพในเด็กและเยาวชน
เพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน

หมดยุคของทักษะศตวรรษที่ 21 เพราะปัจจุบันเราอยู่ในโลก ที่หมุนเร็วกว่าเมื่อก่อนถึง 20 เท่า

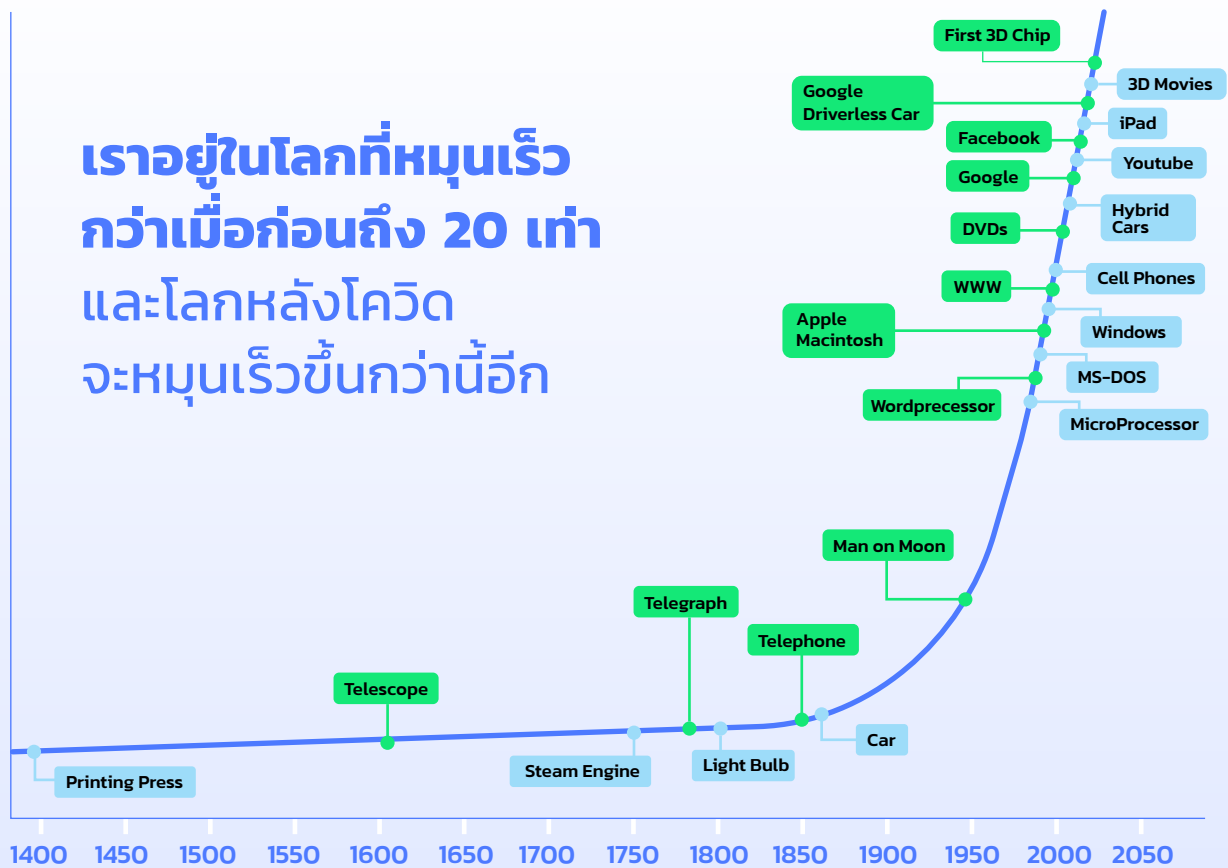
ปัจจุบันประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (The Fourth Industrial Revolution) ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่

- 1 ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI)
- 2 ระบบการทำงานแบบอัตโนมัติ (Automation)
- 3 อินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of Things: IOT)
- 4 คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing)

เทคโนโลยีเหล่านี้จะทำให้ระบบการทำงานในอุตสาหกรรมและการบริการต่างๆ มีความ **“ฉลาดขึ้น”** และ **“ไม่ต้องการคน”** ระบบการให้บริการต่างๆ จะสามารถทำเอง คิดเองได้แทบทั้งหมด จึงเป็นยุคที่ระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวอย่างมากทั้งด้านความเร็วและมีติในการปรับตัว

เราอยู่ในโลกที่หมุนเร็วกว่าเมื่อก่อนถึง 20 เท่า และโลกหลังโควิด จะหมุนเร็วขึ้นกว่านี้อีก

ดร.เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หัวหน้าคณะวิจัยกล่าวว่า ยุคก่อนดิสรพ์ชันใช้ระยะเวลาประมาณ 600 กว่าปีที่ชีวิตจะเปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือ แต่ในยุคดิสรพ์ชันจะใช้เวลาเพียง 30 ปีเท่านั้น

●●
ถ้าเรียนจบไปแล้ว
โชคดีตลอดชีวิต
อาจเปลี่ยนอาชีพ
แค่ 3 ครั้ง แต่ตอนนี้
เราอยู่ในภาคเศรษฐกิจ
ที่เปลี่ยนแปลงเร็ว
อาชีพเกิดขึ้นและหายไป
เร็วมาก บางคนอาจต้อง
เปลี่ยนอาชีพทุก 3 ปี

หลักสูตรการเรียน การสอนของไทยปัจจุบัน ตามไม่ทันโลกที่เปลี่ยนไป อย่างรวดเร็ว

“หมดยุคของทักษะในศตวรรษที่ 21 แล้ว ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการใช้ทักษะในปี 2015 ในการจัดการศึกษา และเพียง 5 ปีต่อมา (2020) ทักษะบางอย่างไม่ได้ติด 10 อันดับแรกอีกแล้ว ทักษะบางอย่างมีความสำคัญน้อยลง ที่หนักกว่านั้นคือ ภายหลังการระบาดของโรคโควิด-19 ทักษะทั้งหมดที่สำรวจไว้ก่อนโควิดแทบจะใช้ไม่ได้เลย

“เรากำลังเอาสิ่งที่จำเป็นในอดีตมาสร้างเด็กที่จะต้องรับมือกับโลกในอนาคตออกไป การจัดการเรียนการสอนแบบนี้ทำให้เกิดช่องว่างของทักษะ เด็กได้เรียนจริง มีผลการเรียนดีจริง แต่เมื่อออกไปเจอโลก เขากลับรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ ได้ไม่ดีเท่าที่ควร การที่เรายึดโยงกับสิ่งที่ในอดีตเหล่านี้ทำให้การศึกษาขาดความคล่องตัว เรารู้วันนี้ว่าต้องเปลี่ยน แต่กว่าจะได้เปลี่ยนจริงก็อีก 3 ปี และกว่าหลักสูตรจะเสร็จ สิ่งที่เราเปลี่ยนมันก็ไม่ทันกับโลกแล้ว

“การศึกษาศูนย์ใหม่ถึงต้องตั้งคำถามยากๆ ตั้งแต่แรกว่า ต้องมีชั้นเรียนอีกไหม หรือแม้กระทั่งว่ายังจำเป็นต้องมีเกรดไหม เกรดถูกพัฒนาขึ้นมาตอนยุคอุตสาหกรรม 2.0 กับ 3.0 เพื่อจะคัดคนด้วยข้อสอบมาตรฐานให้ไปอยู่ตามตำแหน่งงานที่เขาจะอยู่อย่างนั้น ตลอดชีวิต ฉะนั้นเลยใช้กระบวนการท่องจำแล้วตัดเกรดเพื่อแบ่งคน เพราะถ้าเขารู้ว่าต้องไปอยู่เส้นทางไหน ชีวิตก็อยู่ในเส้นทางนั้นตลอดชีวิต ไม่ต้องเรียนรู้อะไรใหม่ เกรดจึงเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตคน แต่ปัจจุบันอยู่ที่การเรียนรู้อะไรก็ตามที่ได้เกรด A วิชาอื่น อีก 3 ปีวิชานี้อาจจะไม่สำคัญอีกเลยก็ได้ ในเมื่อเกรดไม่มีความหมายอีกแล้วในโลกของตลาดแรงงาน แล้วเราจะสร้างคนโดยใช้เครื่องมือในอดีตเพื่อจะส่งเด็กไป

ในอนาคตที่เขาไม่พร้อมทำไม เพราะมันคือบาปกรรมที่เราส่งไปให้เด็ก

“ทักษะที่พาเราให้รอดได้คือ 10 ทักษะผสม จากเดิมที่บอกว่าเราต้องคิดวิเคราะห์ ตอนนี่การคิดวิเคราะห์ไม่พอ แต่ต้องผสมการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เพื่อสร้างนวัตกรรม วันนี้ถ้าเราเป็นแค่ซูเปอร์เปิด จบข่าว ปรับตัวซ้ำไป ตอนนี่ต้องพัฒนาเป็นอูลตราดั๊ก (Ultra Duck) หรืออภิมหาซูเปอร์เปิด ยกตัวอย่างเมื่อช่วงต้นปี เกิดอาชีพใหม่คือการเขียน Prompt เพื่อช่วยคนเขียน ChatGPT แต่ตอนนี้ระบบ AI สามารถทำแทนได้

“เราอยู่ในโลกที่หมุนเร็วและไม่แน่นอน ทักษะที่มีอยู่จะหมดความสำคัญเร็วมาก เด็กทุกวันนี้ไม่ต้องเก่งทุกอย่าง แต่ต้องเก่งเรื่องนำเครื่องมือและเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ ทั้งในการช่วยให้เราทำสิ่งที่ทำได้ดีอยู่แล้วให้ดีขึ้น และช่วยให้เราทำสิ่งที่ไม่ถนัดได้ดีกว่าเดิม ระบบการศึกษาไทยในวันนี้สร้างเด็กแบบนี้หรือเปล่า หรือยังสร้างเด็กแบบเดิมๆ มีความคิดแบบเดิมในโลกที่กำลังทิ้งเราไว้ข้างหลังเรื่อยๆ การศึกษาในประเทศที่ก้าวหน้ากว่าประเทศไทยยกเลิกการแนะนำอาชีพไปแล้ว ไม่มีใครถามว่าอาชีพไหนรุ่งหรือร่วง แต่เปลี่ยนเป็นการแนะนำเรื่องทักษะ ว่าทักษะไหนที่พาเด็กไปต่อได้ ทักษะไหนที่ควรทิ้ง เป็นโลกที่อาชีพถาวรไม่มีอยู่จริงหมด วิศวกรเป็นอาชีพที่เสี่ยงตกงานได้เหมือนกัน ยกเว้นหมอเฉพาะทางที่มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ เพราะต่อไปเทคโนโลยีจะสามารถทำงานแทนหมอทั่วไปได้”

โครงการพัฒนาเครื่องมือ เพื่อประเมินความพร้อม ของเด็กและเยาวชน ในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน

จากความท้าทายของโลก
ที่หมุนเร็วและไม่แน่นอน
จำเป็นต้องมีตัวช่วย
เพื่อให้ระบบการศึกษา
ปรับตัวให้ทัน

สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ร่วมกับคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ดำเนินการวิจัยเพื่อประเมินความพร้อมของเด็กและเยาวชนในการปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในยุคแห่งการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ซึ่งได้พบว่า แรงงานในประเทศไทยขาดทักษะพื้นฐานและขาดอุปนิสัยที่จำเป็นสำหรับการทำงาน ส่งผลให้มีคุณสมบัติที่ไม่ตรงความต้องการของตลาดแรงงาน

ดร.เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หัวหน้าคณะวิจัย กล่าวว่า

“คะแนน Career Readiness หรือการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ เป็นเหมือนครุณะแนวที่จะช่วยให้เห็นความถนัดของนักเรียนแต่ละคนว่ามีทักษะในด้านใดบ้างเป็นตัวชี้วัดว่าเวลาเด็กเรียนจบออกไปสู่โลกตลาดแรงงาน เขาจะมีความพร้อมมากน้อยแค่ไหน เด็กที่มีคะแนนสูงจะปรับตัวได้เร็ว มีโอกาสประสบความสำเร็จสูง รวมถึงโอกาสที่จะเติบโตไปสู่ตำแหน่งงานที่สูงกว่าก็จะมีมากขึ้น ส่วนกลุ่มที่มีคะแนนต่ำกว่าจะส่งผลกระทบต่อโอกาสในการได้งานทำและรายได้ โดยเฉพาะการรับมือในตลาดแรงงานหลังโควิด-19 ซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงเร็วกว่าเดิมมาก”

การวิจัยเริ่มต้นในปีการศึกษา 2563 ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดผลกระทบจากการระบาดของโควิด-19 โครงการได้นำเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นเพื่อวัดความพร้อมด้านอาชีพ (Career Readiness) ซึ่งเครื่องมือนี้พัฒนาร่วมกับสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มศว. ประสานมิตร โดยสำรวจเด็ก ม.3 จำนวนกว่า 5,200 คน ใน 26 จังหวัด ทั้งหมด 246 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาส¹ จำนวน 156 โรงเรียน และโรงเรียนประเภทอื่นๆ จำนวน 91 โรงเรียน

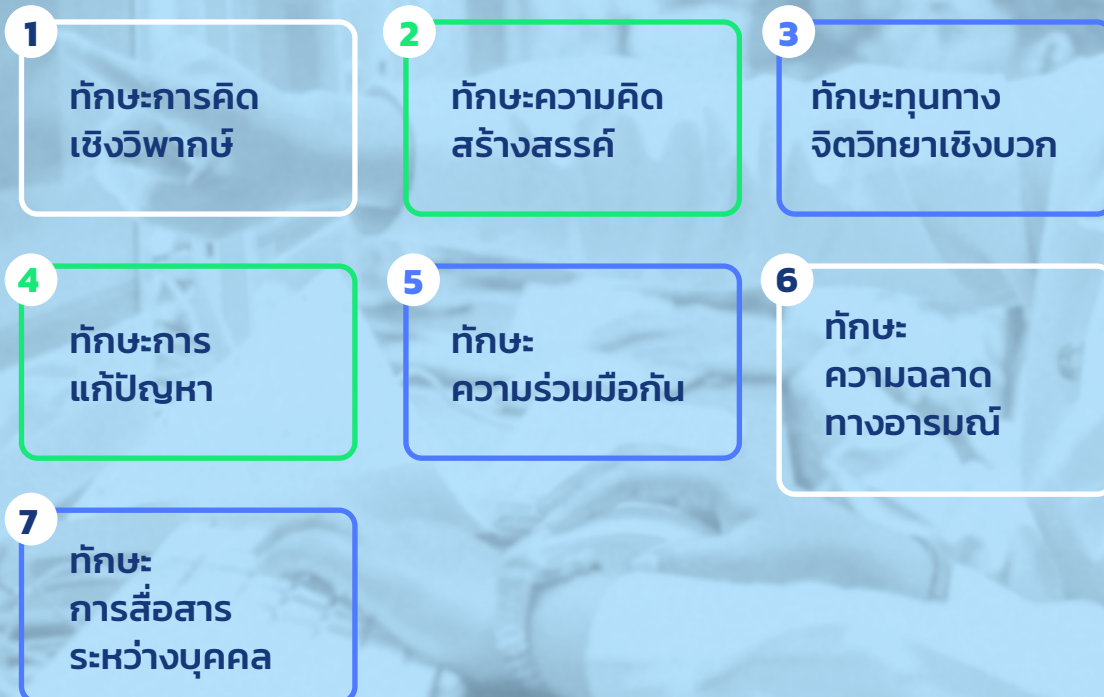
¹ โรงเรียนขยายโอกาส คือโรงเรียนในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) ของจังหวัด เดิมเป็นโรงเรียนประถมศึกษา แต่ต่อมาได้ขยายการเรียนการสอนถึง ม.3 โดยเฉลี่ยนักเรียนจะมีระดับเศรษฐกิจฐานะที่ไม่สูง เมื่อเทียบกับโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีการเรียนการสอนถึง ม.6

การวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ ความพร้อมของเด็กและเยาวชน ในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน

โดยเพลงแรกวัดทักษะด้านคณิตศาสตร์
และวิทยาศาสตร์ และเพลงที่สองวัดทักษะ
การปรับตัวด้านอาชีพ และ Soft Skill 7 ประเภทดังนี้

S
O
F
T
S
K
I
L
L

ผลวิจัยพบว่า

การวิจัยครั้งนี้พบว่าการสูญเสียความพร้อมด้านอาชีพ (Career Readiness Loss) ในกลุ่มที่เข้าไปเก็บข้อมูลมี 3 ประเภทคือ

1. ทักษะการเข้าสังคม (Social Skill)
2. อุปนิสัย บุคลิก ทัศนคติ (Soft Skill)
3. การปรับตัวด้านอาชีพ (Career Adaptability)

• การประเมิน Soft Skill ทั้ง 7 ด้านพบว่าเด็กต่ำกว่าเกณฑ์ทั้งหมด โดยลดลงถึง 30-50% กลุ่มที่มีคะแนนทดสอบต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักเรียนจากครัวเรือนยากจน

• เด็กชั้น ม.3 ในทุกจังหวัดมีความสามารถมองโลกในแง่บวกอยู่แค่ระดับปานกลาง

• โควิดทำให้ Soft Skill ของเด็กที่เสี่ยงจะหลุดออกจากระบบที่อยู่ในโรงเรียนขยายโอกาส ลดลงประมาณ 30-50% แต่ถ้าเป็นเด็กในโรงเรียนมัธยมทั่วไปจะลดลงแค่ 5-15%

• กลุ่มเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสมี Soft Skill น้อยกว่าที่ควร ซึ่งเป็นเรื่องน่ากังวล เพราะถ้าไม่สามารถดึงเด็กขึ้นมาได้ เขาจะผ่านด้านชีวิตต่างๆ ไม่ได้ และจะกลายเป็นปัญหาความยากจนข้ามรุ่น

Skill Loss ขนาดใหญ่ ท่ามกลางโลกที่ไม่อ่อนโยน

ดร.เกียรตินันต์กล่าวว่า ผลการวิจัยพบว่าหลังการระบาดของโควิด-19 การไม่ได้อยู่ในสังคม ไม่ได้ไปโรงเรียน ทำให้เด็กและเยาวชนอยู่ในภาวะ Social Skill Loss

“เด็กไม่สบตา กลัว ไม่กล้าแสดงออก แม้ทำกิจกรรมกลุ่มก็ร้องไห้ ขอบอยู่แต่กับคนที่คุ้นเคย ทักษะการสื่อสารพื้นฐานแค่ให้เข้าใจกัน ใช้ระดับภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์พบว่ามีปัญหาระดับปานกลาง ซึ่งตรงกับที่ทีมวิจัยทำไปก็สรุปกับนายจ้าง สะท้อนว่าเด็กจบใหม่คุยไม่รู้เรื่อง ไม่สบตา อ่านข้อความในไลน์ไม่เข้าใจ นายจ้างสั่งแบบหนึ่ง แต่เด็กทำอีกแบบหนึ่ง

“คณะวิจัยได้ผ่านการทดสอบซ้ำหลายรอบพบว่า ทุกจังหวัดเด็กที่กำลังจบ ม.3 มีความสามารถมองโลกในแง่บวกอยู่แค่ระดับปานกลาง ถ้าเจาะตามภาคมีแค่ครึ่งเดียวที่สามารถมองโลกในแง่บวก เวลาเจอปัญหาอะไรก็ตาม ปฏิกริยาแรกที่เจอนั้นมีความสำคัญ เวลาเจอ

ปัญหาองด้วยวิธีไหน วิธีการรับมือสถานการณ์ต่างๆ จะแตกต่างกันไป

“การประเมินความพร้อมเข้าสู่โลกของงานด้วย Soft Skill ทั้ง 7 ด้านพบว่าต่ำกว่าเกณฑ์ทั้งหมด ทั้งทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งหมายถึงล้มแล้วลุก อดทน ไม่วิน ไม่แตกสลายไปง่าย ๆ นี่คือสภาพของเด็กที่เราบอกว่าเจอปัญหาหนักที่สุด แต่ความสามารถในการรับมือกับปัญหาต่ำที่สุด

“เด็กครึ่งหนึ่งที่หลุดออกจากระบบการศึกษา ถ้าด่านแรกข้ามไม่ได้ นึกภาพดูว่ากลับบ้านเด็กจะเจออะไรไม่หาโอกาส ท้อแท้ ซึมเศร้า ฆ่าตัวตาย เด็กกลุ่มนี้มี Soft Skill อยู่ระดับปานกลางหรือต่ำกว่าค่าเฉลี่ย โลกจะไม่อ่อนโยนกับเขามาก ๆ ถ้าหลุดออกจากระบบการศึกษาตอนนี้เด็กจะลำบากแค่ไหน”

เมื่อทักษะ สำคัญกว่าความรู้

“เด็กชั้น ม.3 ที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน ความรู้ทางวิชาการ มีผลต่อความสำเร็จไม่ถึง 1% อีก 99% มาจาก Soft Skill ซึ่งจะช่วยให้รับมือกับโลกที่ซับซ้อนได้

“Soft Skill ทูทางจิตวิทยาหรือสิ่งที่อยู่ในใจเรา ที่ทำให้เรากลายเป็นคนที่เข้มแข็ง ยืดหยุ่น มีความอดทน มีวินัย มองโลกในแง่ดี ไม่จมอยู่กับปัญหา เป็นเรื่องสำคัญและเป็นทักษะแบบอภิลิง คือต่อให้ไปศึกษาประวัติมนุษยชาติตั้งแต่สมัยฟาโรห์จนไปอีกสัก 3,000 ปีข้างหน้า สิ่งเหล่านี้ยังมีอยู่ เพราะเราคือมนุษย์ เป็นทักษะที่ปรับตามสถานการณ์ได้ ถึงได้เรียกว่า Soft Skill ทำให้คนไม่แตกหักเวลาเจอแรงกดดัน แต่จะยืดหยุ่น

แล้วปรับตามแรงกดดัน ไปถึงจุดหนึ่งพอแรงกดดันคลาย เด็กจะมีช่องทางเล็ดลอดไปเรื่อยๆ เขาจะผ่านเรื่องร้ายๆ ไปได้ มันถึงสำคัญมาก

“เด็กที่ถูกสอนให้มีแค่ Hard Skill แรงกดดันจะทำให้เขาเปราะบางและแตกสลาย เช่น ตอนที่เราเห็นในข่าวเยอะขึ้นว่าเด็กเรียนเก่งแต่ฆ่าตัวตาย แต่ถ้าเด็กมี Soft Skill เขาจะบอกกับตัวเองว่า ตกงานหรือไม่เป็นไร เดี่ยวลองดูสิ ทำอะไรได้อีก เด็กสามารถเริ่มต้นจากวิธีการมองโลกให้เป็นบวกได้ มันจึงเป็นจุดตั้งต้นสำคัญที่ทำให้ผ่านแรงกดดันไปได้ และในโลกของงานยุคใหม่ใครๆ ก็ต้องการมัน”

ฟื้นฟูการสูญเสียความพร้อมด้านอาชีพ (Career Readiness Loss) ด้วย Right Data + Right Intervention

การวิจัยได้ดำเนินการต่อเนื่องถึงเดือนมีนาคม 2566 ดร.เกียรติอนันต์ระบุว่า มีหลายวิธีที่ใช้เพื่อฟื้นฟูเด็ก และการวิจัยครั้งนี้ได้ทดลองเลือกขึ้นมาหนึ่งเครื่องมือคือ การจัดสภาพแวดล้อมให้เขาได้เติบโตในระยะสั้น (Intervention) โดยออกแบบกิจกรรมด้วยกระบวนการ Coaching ที่เหมาะสมผ่านเครื่องมือที่เรียกว่า Career Coach ร่วมกับเครือข่ายครู เพื่อพัฒนาระดับ Soft Skill หรือทุนทางจิตวิทยาสำหรับเด็ก ผลพบว่าคะแนนของเด็กกลุ่มทดลองสามารถดีขึ้นมาเป็นกลุ่มเดียวกับเด็กกลุ่มก่อนโควิด -19 ได้

“ที่วิจัยลงไปวิเคราะห์เด็ก เราพบว่าเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรม บางคนเครียดจนเป็นลม นั่งกินข้าวกับคนไม่รู้จุกแล้วร้องไห้ แค่แนะนำตัวก็เป็นเรื่องยาก อยู่กับคนเยอะขนาดนี้ไม่ได้ บางคนแค่จะหยิบช้อนแล้วช้อนตกก็ร้องไห้ ในระยะเวลา 3 วัน 2 คืน การ Coaching คือเข้าไปนั่งกับเด็กและอยู่เคียงบ่าเคียงไหล่กับเขา

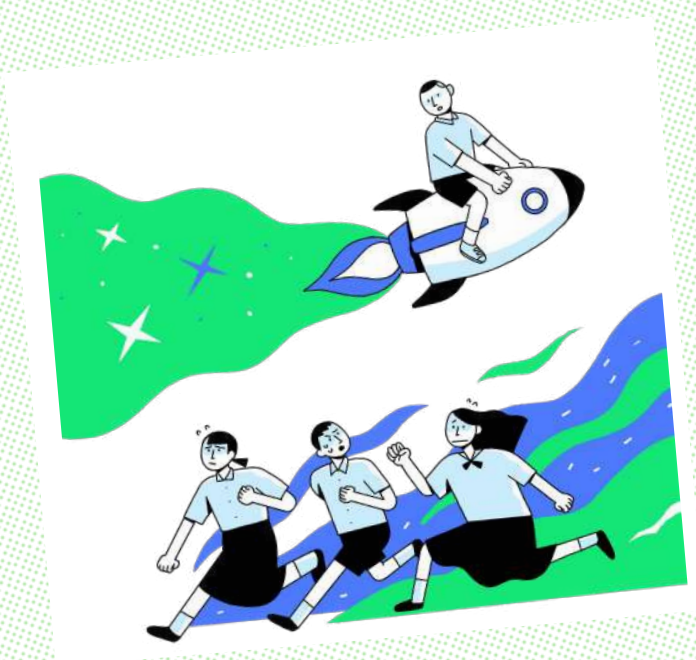
● ●
ครูต้องดูแลต่อเนื่อง
เป็นลมใต้ปีก หนุนประคอง
เพื่อให้เด็กเชื่อมั่นในตัวเองได้
เพราะเขาอยู่ในโลก
ที่ไม่เป็นมิตร โลกเปลี่ยนเร็ว
โลกที่โอกาสเริ่มลดลงเรื่อยๆ

มีกิจกรรมให้เด็กทำ และแต่ละกิจกรรมจะทำให้เด็กค่อยๆ คลายปมในใจ พร้อมทั้งจะฟื้นฟู Soft Skill ต่างๆ เด็กมีเมล็ดพันธุ์เหล่านี้ในตัวอยู่แล้ว เราแค่ทดลองให้มีพื้นที่ให้เขาได้เติบโต

“การวัดผลพบว่าเด็กดีขึ้นได้จริงๆ ฟื้นฟูขึ้นมาได้ และไม่ใช้ฟื้นฟูเฉพาะวันสุดท้ายที่วัดผล เราตามไปอีก 45 วันหลังจากนั้น ทักษะนั้นก็ยังอยู่กับตัวเด็ก อาจจะน้อยลงหน่อย แต่เด็กไม่กลับไปเป็นเหมือนเดิมแล้ว เพราะฉะนั้นการให้วิตามินบำรุงเขาเป็นระยะแบบนี้จะช่วยให้เขาประคองตัวเองไปได้ดีขึ้น

“ครูต้องดูแลต่อเนื่อง เป็นลมใต้ปีก หนุนประคอง เพื่อให้เด็กเชื่อมั่นในตัวเองได้ เพราะเขาอยู่ในโลกที่ไม่เป็นมิตร โลกเปลี่ยนเร็ว โลกที่โอกาสเริ่มลดลงเรื่อยๆ เมล็ดพันธุ์ความเหลื่อมล้ำซับซ้อนกว่าที่ตาเห็น แต่เราต้องไม่หมดหวังเพราะยังมีเครื่องมือที่ช่วยเด็กได้”

ตัวอย่างกิจกรรมฟื้นฟู คุณทางจิตวิทยาเชิงบวก

HOPE

การกำหนดเป้าหมาย
และวางแผนการดำเนินการ

เกมจัดไพ่ (Group Solitaire)

ให้เรียงลำดับหน้าไพ่จากมากไป
น้อย (K-A) โดยไม่ต้องเรียงไพ่
ที่มีสัญลักษณ์โพดำ เพื่อตั้ง
เป้าหมายที่มีทั้งความยากและ
ง่ายอยู่ด้วยกัน ทำทายตนเองให้
ไปสู่โลกของการทำงานที่สำเร็จได้

SELF- EFFICACY

สร้างความเชื่อมั่น
ในความสามารถของตน

ผู้นำสัตว์ เป็นการทำแบบ
ทดสอบผู้นำสัตว์ โดยกำหนดให้
สัตว์ 4 ตัว กระต่าย อินทรี หู
และหมี เป็นตัวแทนในแต่ละทิศ
เพื่อค้นหาและสร้างความเชื่อมั่น
ในความสามารถของตน พร้อมทั้ง
บอกลักษณะนิสัยที่อยากจะ
พัฒนา

OPTIMISM

การมองโลกแง่ดี
โดยให้เห็นโอกาสในโลก
ของการทำงาน

จดหมายรักถึงฉัน เขียน

จดหมายถึงตัวเอง ขอขอบคุณตัวเอง
ในเรื่องต่างๆ เพื่ออธิบายโอกาส
ที่ตนเองเห็นว่าเป็นปัจจัยในการ
ส่งเสริมให้เป้าหมายที่ตั้งไว้ประสบ
ความสำเร็จได้

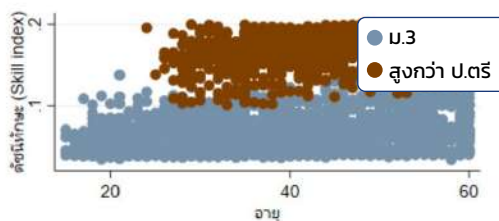
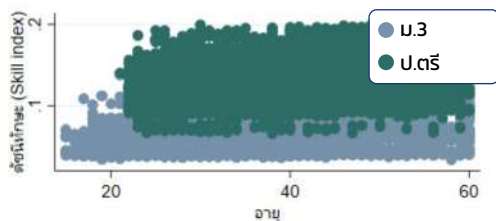
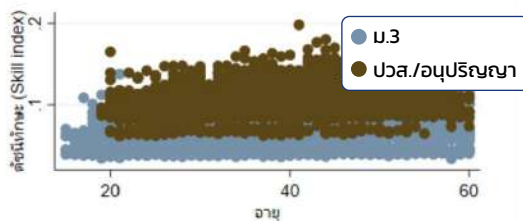
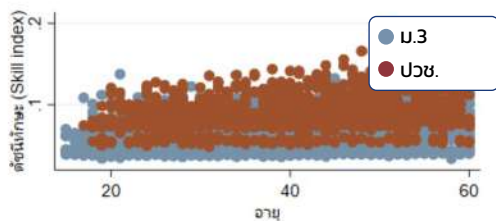
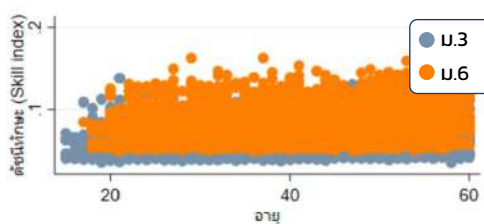
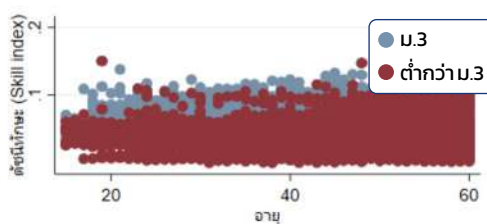
RESILIENCE

บริหารจัดการตนเอง
เพื่อฟื้นคืนพลังกลับสู่โลก
ของการทำงาน

เกมเปิดซิงพื้นที่ ผู้เล่นทุกคน
จะมีเบาะที่เปรียบเหมือนบ้าน 1
หลัง และให้วางเบาะที่ว่าง 2 อัน
ผู้เล่นจะต้องรักษาพื้นที่ (เบาะ) ไว้
ให้นานที่สุด โดยไม่ปล่อยให้เปิด
ไปยืนบนเบาะว่างได้ เพื่อประยุกต์
วิธีการบริหารจัดการปัญหาและ
อุปสรรค เพื่อปรับตัวไปยังเป้าหมาย
คือการรักษาเบาะว่างให้นาน
ที่สุด

ในยุคที่ไม่แน่นอน และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คุณมนุษย์จะขยับครั้งสำคัญ เด็กต้องเรียนจบอย่างน้อย ปวส.

คุณมนุษย์ของเด็กหลุดจุดอนาคต

- จุดสีแดง
ผู้จบการศึกษา
ระดับต่ำกว่า ม.3
- จุดสีเทา
ผู้จบการศึกษา
ระดับระดับ ม.3
- จุดสีส้ม
ผู้จบการศึกษา
ระดับ ม.6
- จุดสีน้ำตาลเข้ม
ผู้จบการศึกษา
ระดับ ปวส.

ภาพแสดงระดับคุณมนุษย์ตามระดับการศึกษาของคนแต่ละช่วงวัย ตั้งแต่เริ่มทำงานจนถึงอายุ 60 ปี

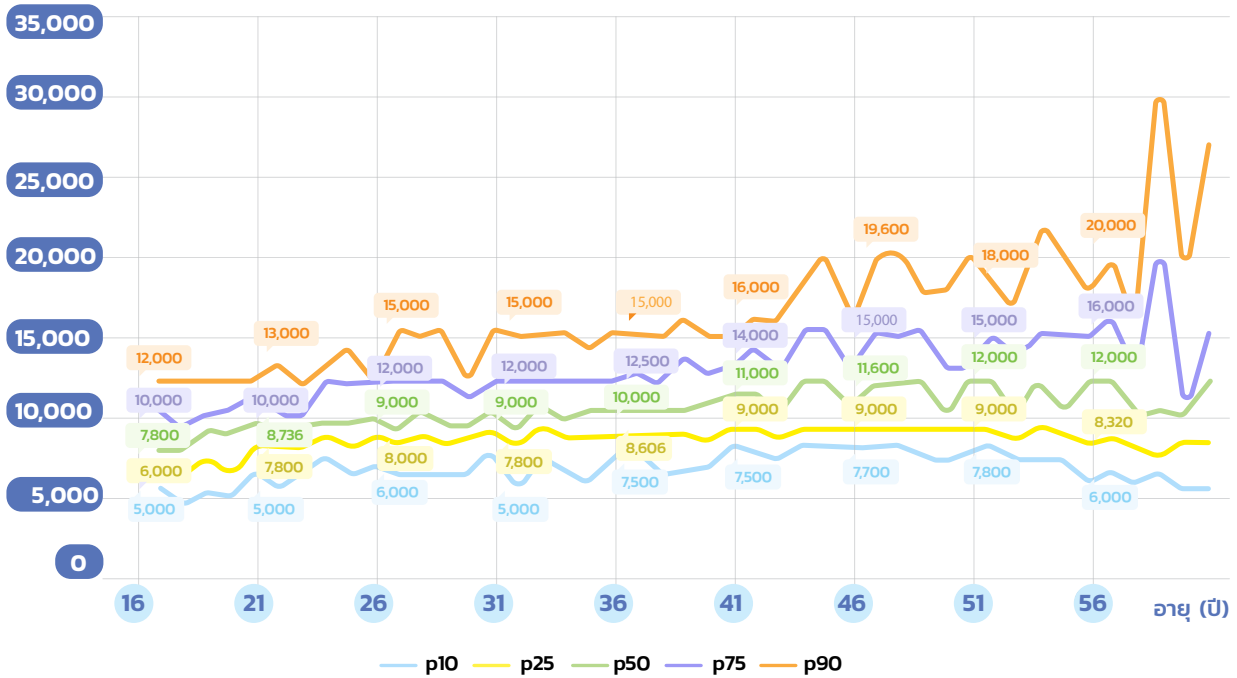
“ระดับทุนมนุษย์ของแต่ละคนจะแสดงไว้เป็นจุดในรูป โดยทุนมนุษย์จะประเมินจากระดับการศึกษา รายได้ ระดับความซับซ้อนของงานที่ทำ และประสบการณ์ในการทำงาน

“จะพบว่าจุดที่แสดงระดับทุนมนุษย์ทั้ง 2 จุด ส่วนใหญ่จะซ้อนทับกัน แสดงให้เห็นว่าการศึกษาระดับ ม.3 ไม่ได้ทำให้ทุนมนุษย์ของคนทำงานเพิ่มขึ้นกว่าคนที่ไม่จบ ม.3 มากนัก เมื่อนำคนทำงานที่จบ ม.3 ไปเทียบกับคนทำงานที่จบ ม.6 และคนทำงานที่จบ ปวช. จะเห็นว่าจุดส่วนใหญ่ยังซ้อนทับกัน ระดับการศึกษาที่ทำให้เห็นความแตกต่างจาก ม.3 อย่างชัดเจนคือ ระดับ ปวส. ที่จุดส่วนใหญ่จะสูงกว่าจุดสีเทาอย่างเห็นได้ชัด

“แสดงให้เห็นว่าการศึกษาขั้นต่ำที่จะทำให้ทุนมนุษย์ยกระดับขึ้นสูงกว่าการจบ ม.3 คือ การศึกษาระดับ ปวส. หรือสูงกว่า นั้นหมายความว่า หากจะใช้การศึกษาเพื่อเป็นกลไกในการยกระดับคุณภาพชีวิตของเยาวชนกลุ่มเปราะบางหรือยากจน จำเป็นต้องสนับสนุนให้สามารถสำเร็จการศึกษาในระดับ ปวส. หรือสูงกว่า หากเป็นระดับที่ต่ำกว่านั้น ระดับทุนมนุษย์ที่ไม่ต่างจากตอนจบ ม.3 มากนัก จะไม่สามารถช่วยให้เยาวชนเหล่านี้หลุดพ้นจากความยากจนข้ามรุ่นได้”

ถอดรหัสรายได้ตลอดชีพเด็กหลุดจากระบบ

รายได้ต่อเดือน (บาท)

ถอดรหัสรายได้ตลอดชีวิตของเด็กจบ ม. 3

“จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เส้นเงินเดือนของเด็กที่จบ ม.3 กลุ่ม 10% ล่าง จะมีรายได้ประมาณเดือนละ 5,000 ทั้งชีวิต กลุ่มโชคดีที่สุดหรือกลุ่ม 10% บน เมื่อจบ ม.3 ก็ยังได้เงินเดือนแค่ 12,000-15,000 บาทเอง เมื่อเทียบกับค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จึงเป็นไปไม่ได้เลยที่จะยกระดับตัวเองและครอบครัวให้พ้นความยากจนได้

“คนจบ ม.3 เหมือนถูกผลักด้วยกลไกและโครงสร้างของตลาดแรงงานให้ชีวิตวนอยู่กับที่ จะบอกให้ไปข้างหน้าและเติบโตได้อย่างไร ในเมื่อแต่ละวันของชีวิตคือคำถามทำนองว่าจะมีกินหรือเปล่า คนเรารู้ว่าระยะสั้นไม่มั่นคง อย่าไปถามหาระยะยาวเลย เพราะเรากำลังพูดถึงบทสนทนาที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง เขาไม่รู้ว่าพรุ่งนี้ลูกจะมีเงินไปกินข้าวหรือเปล่า แต่เรากลับบอกว่าให้เขามองการณ์ไกล

“เวลาทำงานเชิงนโยบาย ข้อมูลจึงมีความสำคัญ ทุกคนมีสิทธิเติบโตตามความฝัน กลไกของนโยบายภาครัฐคือ ทำอย่างไรให้ฝันเหล่านี้สามารถผลิดอกออกผลได้สำหรับเด็กกลุ่มนี้”

ปริญญาตรีดีกว่า หรือเพราะวิชาชีพยังไม่ดีพอ

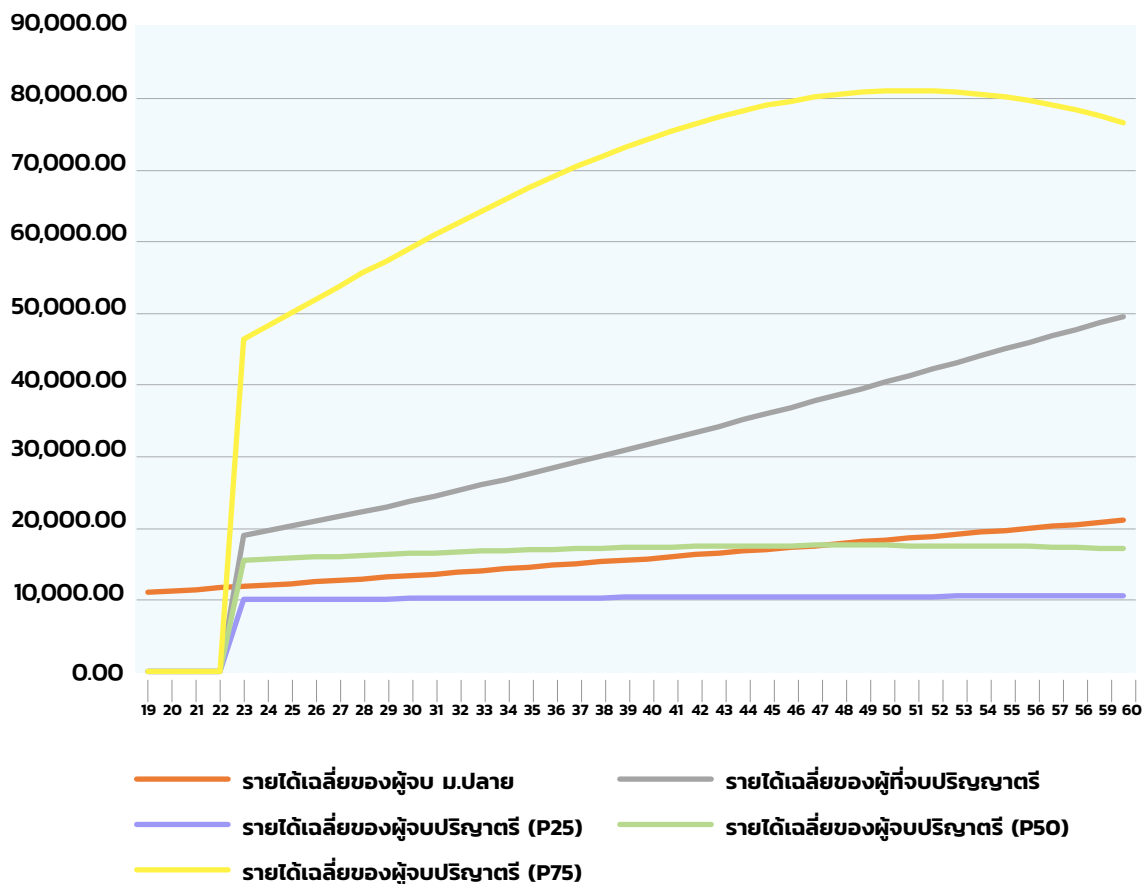
“สำหรับประเทศไทย คนจบปริญญาตรีแล้วทำงานในกรุงเทพฯ จะได้ผลตอบแทนเฉลี่ยคืน 16% ต่อปี ปัญหาคือ เรามักใช้ค่าเฉลี่ยตัดสินว่ารวมๆ แล้วคนเรียนปริญญาตรี หากมีงานทำแล้วจะมีเงินเดือนดี แต่ความจริงแล้วถ้าเรียนปริญญาตรีแล้วไม่เหมาะกับตัวเองหรือเรียนสาขาที่ไม่เป็นที่ต้องการ จะกลายเป็นการลงทุนติดลบ ในทางกลับกัน หากเรียนในสาขาที่ถนัด หลักสูตรคุณภาพดี และเป็นหลักสูตรที่ตลาดต้องการ ปัจจัยคุณภาพนี้จะส่งผลให้ผลตอบแทนขยับขึ้นไปถึง 48%

“การพัฒนาทุนมนุษย์ด้วยการมุ่งให้ทุกคนเรียนปริญญาตรีจึงไม่ใช่ทางออก แต่ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การลงทุนด้านการศึกษา มีความคุ้มค่าคือ ต้องให้ทุกคนมีโอกาสเรียนในสิ่งที่ตนเองถนัด ในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ และมีข้อมูลตลาดแรงงานประกอบการตัดสินใจที่ครบถ้วนทันเวลา

“ประเด็นเหล่านี้มีความซับซ้อน ต้องอาศัยความเข้าใจภาพรวมและรายละเอียดที่มากพอ จึงจะสามารถกำหนดนโยบาย ออกแบบเครื่องมือ ตลอดจนถึงการหาแนวทางการขับเคลื่อนที่เหมาะสมให้เกิดขึ้นได้”

ระดับรายได้	IRR		
	กรุงเทพฯ	ภาคกลาง	ภาคเหนือ
ผู้จบปริญญาตรี (OLS)	16%	13%	8%
ผู้จบปริญญาตรี (P25)	-2%	-2%	-2%
ผู้จบปริญญาตรี (P50)	5%	4%	3%
ผู้จบปริญญาตรี (P75)	48%	46%	36%

จะไปไหนต่อดี เมื่อ ป.ตรีไม่ได้ดีกับทุกคน : ตัวอย่าง IRR

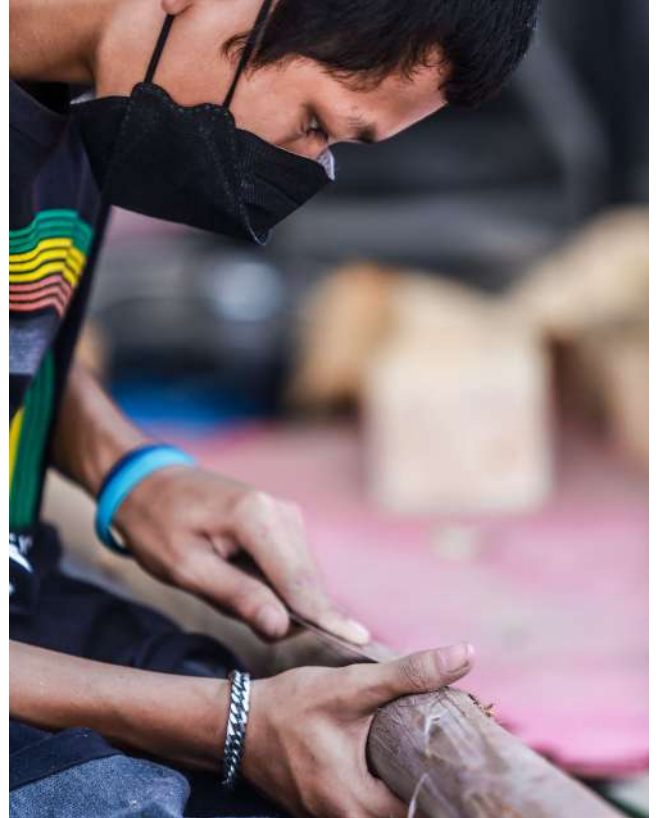
เมื่อการจะหลุด จากวังวนความยากจน ต้องใช้แรงเหวี่ยงระดับหนึ่ง

“ทุนมนุษย์ที่ต่ำเกินไปการต่อยอดมันจะยาก ยิ่งวิ่งช้าไปเรื่อย การที่เราไม่ช่วยคือการเลือกให้คนบางคน ถูกทิ้งไว้ข้างหลัง ถ้าจะให้ชัดก็คือควรจบปริญญาตรี บางประเทศจึงเลือกให้การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย เป็นเรื่องฟรี ไม่ใช่เรื่องของการเมือง แต่เป็นเรื่องของ เศรษฐศาสตร์ล้วนๆ

“การจะหลุดจากวงโคจรของโลกมันต้องใช้แรงเหวี่ยงระดับหนึ่ง การจะหลุดจากวังวนความยากจนก็ต้องใช้แรงเหวี่ยงระดับหนึ่ง ความเข้มแข็งระดับหนึ่ง ถ้าเราเอาข้อมูลเรื่องความสำเร็จในตลาดแรงงานมาดูจะพบว่า การศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะทำให้ทุนมนุษย์ของเราไปข้างหน้าได้จริง ๆ เราต้องส่งทุกคนให้จบ ปวส. หรือไม่จำเป็นต้องจบ ปวส. แต่มีทักษะเทียบเท่าคนจบ ปวส. ก็ได้ ซึ่งทักษะระดับนี้คือทักษะเชิงปฏิบัติที่ทำให้สามารถทำงานได้จริง ถ้าต่ำกว่านี้เด็กจะไม่หลุดจากกลุ่มก้อน ทักษะทุนมนุษย์ระดับล่าง อาจจะไม่ต้องเป็นวุฒิก็ได้ แต่เป็นการยกระดับทักษะเขาให้เทียบเท่า เรามี Credit bank เรามีคอร์สสั้น ๆ เรามีสอนวิชาชีพแห่งชาติ เก็บเล็กผสมน้อยแล้วค่อยไปต่อคุณวุฒิสะสมไปให้ถึง ปวส. ได้

“ฉะนั้นต้องไปดีไซน์นโยบายการศึกษาใหม่ทั้งหมดเลย พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติระบุไว้ว่า การศึกษาขั้นพื้นฐานคือจบ ม.6 ทำให้เด็กของเราไปไม่สุดทาง แต่ถ้าเราสามารถทำให้ไปถึงขั้น ปวส. ได้ มันจะแก้ไขปัญหาหลายอย่างได้พร้อมกัน

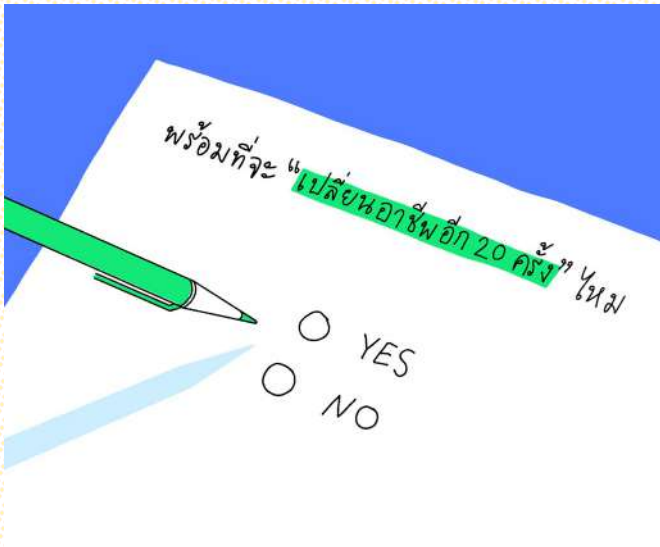
“หนึ่ง งบประมาณจะถูกจัดสรรใหม่ให้เหมาะสมสอง ทำให้สถานศึกษาระดับ ปวส. เต็มโตออกมาโรงเรียนบางแห่งที่พร้อมจัดการศึกษาก็จะมีสายพานที่ยาวขึ้น ไม่ใช่จบแค่ ม.6 แล้วแต่สามารถฝึกอาชีพต่อได้ เปิดโอกาสให้นักเรียนขยายโอกาสต่อไปเรื่อย ๆ พอคนกลุ่มนี้เข้าสู่ตลาดแรงงาน ด้วยทักษะเดิมของเขาอยู่ในระดับ ปวส. หรือสูงกว่า การที่จะ Upskill-Reskill หลังจากนั้นมันจะกลายเป็นงานง่าย”

● ●
ทุนมนุษย์ที่ต่ำเกินไป
การต่อยอดมันจะยาก
ยิ่งวิ่งช้าไปเรื่อย
การที่เราไม่ช่วยคือ
การเลือกให้คนบางคน
ถูกทิ้งไว้ข้างหลัง

แก้เรื่องการสูญเสียความพร้อม ด้านอาชีพอย่างเดียวไม่สำเร็จ แต่การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อสร้างทักษะ

ดร.เกียรติอนันต์ย้าว่า การพัฒนาทักษะต่างๆให้กับเด็ก ภาครัฐจะต้องกระทำอย่างระมัดระวัง มิฉะนั้นอาจเป็นการสร้างความเหลื่อมล้ำใหม่ที่คนรายได้น้อยหรือคนบางกลุ่มไม่สามารถพัฒนาหรือเข้าถึงการเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ เนื่องจากข้อจำกัดทางการเงินหรือโอกาส

“ตรงนี้จะเห็นภาพชัดว่า ถ้าครอบครัวเด็กคนไหนมีฐานะที่ดีกว่า มีโอกาสพบปะสังสรรค์ มีกิจกรรมเข้าสังคมเยอะกว่า ผลกระทบจะน้อยกว่า การสูญเสียทักษะการเข้าสังคมส่งผลให้เวลาเด็กกลับเข้าชั้นเรียน เขากลายเป็นคนไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าที่จะเรียนรู้เหมือนเมื่อก่อน ทำให้มีการเรียนรู้ช้าลง ยิ่งเด็กคนไหนฐานะไม่ดี มีความพร้อมน้อย จะเกิดผลกระทบค่อนข้างรุนแรง เมื่อทักษะการเข้าสังคมไม่เท่ากัน การจัดการเรียนรู้ในห้องจะไม่มีประสิทธิภาพเต็มที่ โดยเฉพาะการทำงานกลุ่ม

“ดัชนีทักษะของเด็กไม่ได้เพิ่มขึ้นตามวัย ต่อให้อยู่ในงานเดิมก็ไม่ได้หมายความว่าเขาจะเก่งขึ้น เขาทำงานเดิมได้ดีขึ้นจริง แต่โอกาสที่จะขยับไปสู่งานที่ซับซ้อนกว่า ที่จะได้สะสมทุนมนุษย์และประสบการณ์ที่สูงกว่ามีน้อยมาก เพราะฉะนั้นการหลุดออกจากระบบการศึกษา บาดแผลที่เกิดขึ้นไม่จบแค่เด็ก และ

ไม่จบแค่ปีสองปี แต่จะนำพาไปสู่กับดักของความสิ้นหวังในชีวิตจากรุ่นสู่รุ่นไปอีกนาน จากการหลุดออกจากระบบการศึกษาไปสู่ปัญหาเรื่องของความเหลื่อมล้ำ การเข้าไม่ถึงโอกาสเรื่องอื่นๆ ต่อไปด้วย

“เราจะแก้แค่การสูญเสียความพร้อมด้านอาชีพไม่ได้ เพราะเมื่อเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษา โอกาสเติบโตมีน้อยมาก การที่เขาจะวิ่งไปสู่งานที่ใช้ทักษะสูงๆ จะยากมาก รายได้ตอนเริ่มต้นชีวิตกับรายได้ตอนที่อายุมากขึ้นแทบจะไม่ได้ต่างกันเลย ในขณะที่ค่าครองชีพต่างๆ สูงขึ้นทำให้ชีวิตเขาลำบาก และเป็นภาระหนักหนึ่งของวงวนความยากจนข้ามรุ่นอย่างถาวร

“เราพูดเรื่อง Upskill- Reskill กัน แต่ทำไม่สำเร็จ มีเส้นแบ่งระหว่างสิ่งที่เราเป็นกับสิ่งที่เราอยากจะไป เด็กๆ ในโรงเรียนขยายโอกาสหลุดออกจากระบบ พ่อแม่มีการศึกษาไม่สูง เด็กความรู้ไม่พอ ทักษะการไม่มี การ Upskill-Reskill เป็นเรื่องเป็นไปไม่ได้ กลายเป็นว่าถ้าออกแบบไม่ดี จะเป็นเครื่องมือสร้างความเหลื่อมล้ำตัวใหม่ให้กับสังคม เพราะคนแต่ละคนต้องการวิธีที่ไม่เหมือนกัน

“ยิ่งถ้าเอาอาชีพเป็นตัวตั้งปุ๊บ เราจะพลาดไปหลายอย่าง ต้องเอาเด็กเป็นตัวตั้ง เพราะอาชีพไม่ใช่สิ่งที่อยู่ถาวร ถึงเวลาต้องตีโจทย์กลับข้างว่า การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อสร้างทักษะ มีการสร้างระบบนิเวศให้พร้อม สิ่งโปรดักต์เลือกใช้เป็นคู่มือเพื่อการศึกษานี้ ให้แต่ละคนไปเลือก เรียนสิ่งที่ต้องการ แต่สิ่งโปรดักต์ทำงาน เพราะการศึกษาขั้นพื้นฐานสูง ขณะที่ประเทศไทย 1 ใน 3 การศึกษาอยู่แค่ ม.3 การ Upskill-Reskill จึงทำได้ยากมาก

“ประเทศที่จะเข้าสู่ 4.0 อย่างน้อยคนครึ่งหนึ่งต้องเป็นแรงงานทักษะขั้นสูง สถิติคือสิงคโปร์ 48% สวีเดน 47% ญี่ปุ่น 46% เยอรมนี 50% ขณะที่ประเทศไทยคนพร้อมเข้าสู่ 4.0 ปัจจุบันมีแค่ 14% ไม่นับเด็กที่จะหลุดออกนอกระบบ เราต้อง Upskill คน 12 ล้านคนเป็นอย่างน้อย ถึงจะพอพาประเทศไปข้างหน้าได้”

สร้างเด็กให้เป็นอุลตร้าดัก

เพราะ “ทักษะ” สำคัญกว่า “ความรู้”

ทักษะที่สำคัญที่สุดสำหรับเด็กคือ เขาต้องเป็นอุลตร้าดัก อภิมหาซูเปอร์ฮีโร่เปิดนี่คือความเป็นฮีโร่ในตัวเอง ฮีโร่ก็คือคนที่ไม่ยอมแพ้และไม่สิ้นหวังต่อปัญหา ร้องไห้ตอกชกตัวบ้างไม่เป็นไร แต่ฮีโร่จะฟื้นคืนมาเสมอและเดินตามเส้นทางได้เสมอ เพราะฉะนั้นเด็กทุกคนต้องถูกสร้างให้มีเมล็ดพันธุ์ของความเป็นฮีโร่ในใจ

เป็นเด็กที่มองว่าการเรียนรู้เป็นเรื่องปกติในชีวิตที่ต้องทำทุกวัน ไม่ต้องมีสถานการณ์พิเศษถึงจะไปเรียนรู้ที่หนึ่ง แต่สามารถทำได้ทุกวัน แล้วจะกลายเป็นหยดน้ำที่สะสมไปเรื่อยๆ กลายเป็นองค์ความรู้เป็นทักษะของเขา

เป็นเด็กที่อยู่กับความไม่แน่นอนได้ มองว่าความไม่แน่นอนไม่ใช่สิ่งน่ากลัว แต่คือโจทย์ในชีวิตที่ต้องรับมือให้ได้

รู้จัก “10 ทักษะผสม”

จาก World Economic Forum 2021

ทักษะผสมคือ ทักษะที่จะช่วยให้เด็กรุ่นใหม่รับมือกับความผันผวนของโลกได้ แม้เมื่อเขาเติบโต และก้าวเข้าสู่โลกที่ต่างจากเดิม เด็กก็ยังรับมือได้อย่างดีและมั่นคง

PROBLEM-SOLVING

1

ANALYTICAL THINKING AND INNOVATION

การคิดวิเคราะห์และต่อยอดสร้างสรรค์ด้วยสิ่งใหม่

การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) ถือเป็นทักษะที่สำคัญต่อการจัดการปัญหาอันซับซ้อนในโลกอนาคต แต่ทักษะนี้อย่างเดียวไม่เพียงพอ การคิดเชิงวิเคราะห์ควรต้องมาพร้อมกับการต่อยอดสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือสร้างนวัตกรรมได้ (Innovation) เช่น เด็กอาจได้รับโจทย์ให้คิดวิเคราะห์ถึงสาเหตุและผลกระทบของปัญหาฝุ่น PM 2.5 ที่มีต่อพวกเขาและครอบครัว ทั้งยังอาจคิดต่อยอดไปสู่นวัตกรรมที่จะช่วยลดฝุ่นควันในชุมชน โดยนวัตกรรมนั้นอาจเป็นได้ทั้งนวัตกรรมทางสังคมหรือทางเทคโนโลยี เป็นต้น

2

COMPLEX PROBLEM-SOLVING

การแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อน

ทักษะการแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนนั้นต้องอาศัยความสามารถที่จะระบุปัญหาที่ซับซ้อนออกเป็นชิ้นเล็ก ๆ ทั้งยังเสนอทางเลือกได้ สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับความคิดอย่างมีวิจารณญาณ สร้างสรรค์ และมีเหตุผล นอกจากนี้ยังต้องการความสามารถในการรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และหาทางออกที่สร้างสรรค์

การสร้างทักษะด้านนี้อาจเริ่มต้นด้วยการกระตุ้นให้เด็กตั้งคำถาม และให้โอกาสในการแก้ปัญหา ทั้งนี้ปัญหานั้นต้องท้าทาย แต่ไม่ยากเกินไป

3

CRITICAL THINKING AND ANALYSIS

การคิดเชิงวิพากษ์และเชิงวิเคราะห์

ทักษะผสมด้านนี้คือ ความสามารถในการประเมินและให้เหตุผลเกี่ยวกับข้อมูล รวมถึงระบุจุดอ่อนและจุดแข็ง ทั้งยังโต้แย้งหรือสร้างสมมติฐานใหม่จากข้อมูลที่ได้รับได้ เป็นทักษะที่ช่วยให้เด็กแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลบนฐานข้อมูลที่ผ่านการประเมินอย่างรอบด้านแล้ว

การสร้างทักษะด้านนี้อาจเริ่มต้นด้วยการเปิดให้เด็กวิเคราะห์ข่าวสาร รวมถึงให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลประเภทต่าง ๆ เพื่อเขาจะได้รู้เท่าทัน

4

CREATIVITY, ORIGINALITY AND INITIATIVE

การคิดเชิงสร้างสรรค์อันมีเอกลักษณ์ไม่ซ้ำใคร และรู้จักริเริ่มลงมือทำ

โลกในอนาคตนั้นจะเต็มไปด้วยปัญหาและความท้าทายใหม่ ๆ ดังนั้นการรู้จักคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creativity) อย่างมีเอกลักษณ์ไม่ซ้ำใคร (Originality) รวมถึงรู้จักริเริ่มลงมือทำ (Initiative) จึงเป็นทักษะผสมที่สำคัญ ความคิดสร้างสรรค์ไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่แค่ชั้นเรียนดนตรี ศิลปะ หรืองานเขียน แต่ยังสามารถสอดแทรกในทุกองค์ความรู้ เช่น เด็กอาจใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการจัดการปัญหาขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่วัดล้อมชุมชน โดยหาวิธีจัดการอย่างแตกต่างจากเดิมที่เคยทำกันมา รวมถึงเด็กอาจโน้มน้าวคุณครูและครอบครัวให้ช่วยลงมือทำให้เกิดขึ้นจริง เป็นต้น

5

REASONING, PROBLEM-SOLVING AND IDEATION

การรู้จักใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหา

รวมถึงระดมแนวคิดใหม่ๆ เพื่อหาทางออก

ทักษะผสมด้านนี้ถือเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นต่อโลกอนาคตอย่างยิ่ง เพราะยิ่งโลกเผชิญปัญหาใหม่ๆ เด็กที่เก่งเรื่องการใช้เหตุผล แก้ปัญหาเก่ง มีชุดข้อมูลและแนวคิดใหม่ๆ เพื่อหาทางออกจะพร้อมรับมือกับความแปรปรวนที่เกิดขึ้น รวมถึงสามารถสร้างความแตกต่างให้แก่โลกได้

การสร้างทักษะด้านนี้อาจเริ่มต้นด้วยการเปิดโอกาสให้เด็กตั้งคำถามกับเรื่องรอบตัว จากนั้นชวนทำความเข้าใจสาเหตุของปัญหา เริ่มหาทางแก้ไข และระดมแนวคิดใหม่ๆ ที่แตกต่างจากเดิม เพื่อหาทางออกอย่างยั่งยืน เป็นต้น

SELF MANAGEMENT

6

ACTIVE LEARNING AND LEARNING STRATEGIES

การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม และมีกลยุทธ์การเรียนรู้

การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม (Active Learning) คือ การที่เด็กไม่ได้แค่ตั้งใจฟังบรรยายหรืออ่านตำราเรียนอย่างเดียว แต่ยังมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และลงมือทำส่วนทักษะการเรียนรู้ที่มีกลยุทธ์ (Learning Strategies) คือ การฝึกให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์หาหนทางใหม่ๆ ที่จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ตัวเองวางไว้ การสร้างทักษะด้านนี้อาจเริ่มต้นด้วยการเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมออกแบบห้องเรียน ฝึกให้เด็กรู้จักวางเป้าหมาย และหากระบวนการเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้น

7

RESILIENCE, STRESS TOLERANCE AND FLEXIBILITY

การรับมือกับปัญหา อดทนต่อความกดดัน และการปรับตัว

ทักษะผสมด้านนี้เป็นทักษะที่ช่วยให้เด็กปรับตัวและรับมือกับสถานการณ์น้อยใหญ่ได้อย่างมีสติ เช่น สถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ที่ทำให้เด็กไปโรงเรียนไม่ได้ บางครอบครัวอาจเจอปัญหาวิกฤตการเงิน เด็กต้องปรับตัวเรียนรู้ผ่านออนไลน์ การเตรียมพร้อมให้เด็กมีทักษะเหล่านี้จะช่วยให้พวกเขารับมือกับความท้าทายของโลกได้โดยไม่แตกสลายทางจิตใจ

การสร้างทักษะด้านนี้อาจเริ่มต้นด้วยการส่งเสริมให้เด็กกล้าบอกเล่าความรู้สึกตนเอง พร้อมแลกเปลี่ยนวิธีการรับมือที่น่าจะเป็นไปได้ เป็นต้น

WORKING WITH PEOPLE

8

LEADERSHIP AND SOCIAL INFLUENCE

ความเป็นผู้นำที่สามารถทำให้สังคมคล้อยตาม สิ่งที่เขาอยากจะทำกับคนอื่นได้ด้วย

ความเป็นผู้นำ (Leadership) คือ ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้ผู้อื่นบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ขณะที่การมีอิทธิพลทางสังคม (Social influence) คือ ความสามารถในการโน้มน้าวผู้อื่นให้ยอมรับมุมมองหรือทำตามข้อเสนอของตน เด็กที่มีทักษะเหล่านี้จะสามารถผลักดันประเด็นปัญหาหรือสิ่งที่เขาอยากแก้ไขให้สำเร็จได้ง่ายกว่ากลุ่มที่ขาดทักษะ

การสร้างทักษะด้านนี้อาจเริ่มต้นด้วยการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น ได้มีบทบาทเป็นผู้นำกลุ่มย่อยในชั้นเรียน รวมถึงช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะการสื่อสาร และการเข้าอกเข้าใจผู้อื่น ผ่านกิจกรรมหลายรูปแบบ เป็นต้น

TECHNOLOGY USE AND DEVELOPMENT

9 TECHNOLOGY USE, MONITORING AND CONTROL

ความสามารถในการติดตามเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตได้ และสามารถเลือกใช้ให้เหมาะกับบริบทของงาน

นับวันโลกยิ่งพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น ดังนั้นการที่เด็กคนหนึ่งมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี รู้จักตรวจสอบ และเลือกใช้ให้เหมาะกับบริบทชีวิต จึงถือเป็นทักษะสำคัญสำหรับเด็กอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม นอกจากการฝึกให้เด็กใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ต้องอย่าลืมฝึกให้เด็กตระหนักถึงความเสี่ยงของเทคโนโลยี รวมถึงการบริหารเวลาที่เหมาะสมในการใช้งานด้วยเช่นกัน

10 TECHNOLOGY DESIGN AND PROGRAMMING

ทักษะการออกแบบเทคโนโลยีและเขียนโปรแกรม

ทักษะผสมด้านนี้คือความสามารถในการสร้างเทคโนโลยีใหม่และแก้ปัญหาโดยใช้เทคโนโลยี นับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเทคโนโลยีกำลังมีบทบาทต่อชีวิตมนุษย์มากขึ้นเรื่อยๆ

ทักษะการออกแบบเทคโนโลยี เป็นกระบวนการสร้างสรรค์สิ่งใหม่โดยใช้เทคโนโลยีมาขับเคลื่อน ต้องใช้ทั้งความคิดนอกกรอบ คิดวิเคราะห์ รวมถึงต้องเข้าใจเทคโนโลยีอย่างลึกซึ้ง ส่วนทักษะการเขียนโปรแกรม เด็กต้องฝึกฝนกระบวนการเขียนคำสั่งสำหรับคอมพิวเตอร์เพื่อให้สามารถทำงานเฉพาะอย่างได้ ซึ่งต้องฝึกคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ไปพร้อมกัน

ถ้าจะต้องนับหนึ่งสักที ให้นับหนึ่งที่การศึกษา หรือการพัฒนากำลังคน

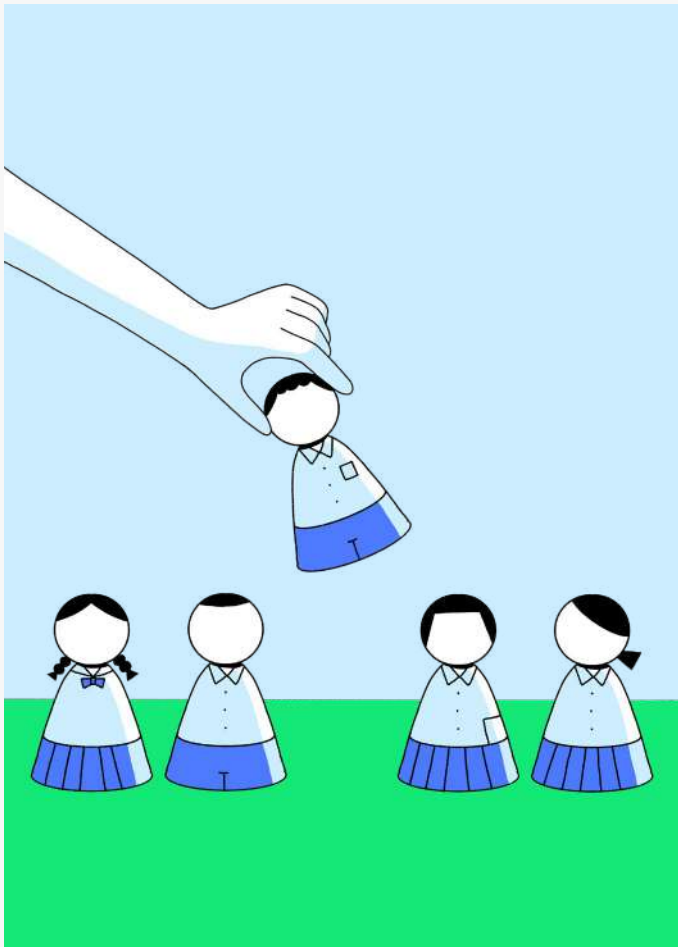
“โควิด-19 มีส่วนทำให้ทุนมนุษย์เสื่อมหนึ่ง ความเหลื่อมล้ำจะรุนแรงขึ้น สอง ประเทศจะติดกับดักรายได้ปานกลาง ในระยะยาวต่อให้มีคนกลุ่มหนึ่งเก่งมากก็ตาม แต่คนส่วนใหญ่ไปไม่ได้ เหมือนเอามอเตอร์ไซค์ลากลิบล้อที่ไม่ติดเครื่อง ลากไม่ไหวหรือออก ยังไงก็ไปไม่ได้ ประเทศจะหยุดอยู่กับที่ แล้วจะทำให้ทุกคนอยู่ในวังวนของความยากจน ความสิ้นหวัง และความเหลื่อมล้ำ

“ภาพต่อมาก็คือ มันจะส่งผลกระทบต่อมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และอื่นๆ ด้วย โดยเฉพาะเรื่องของสังคมและการเมือง ความเหลื่อมล้ำเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ทำให้เกิดความวุ่นวายทางการเมืองได้ง่ายที่สุด และใช้ในการปลุกปั่นอะไรต่างๆ ได้ง่ายที่สุด ซึ่งเราก็เห็นมีการใช้มาตลอดในช่วงหลังนี้ เพราะฉะนั้นถ้าเราอยากเห็นประเทศที่คนยิ้มได้ เราต้องให้ความสำคัญเรื่องการศึกษา เพราะมันจะสร้างกลไกทางการเมืองที่มีคุณภาพที่จะทำให้การกำกับดูแลระบบประชาธิปไตยไปข้างหน้าได้ แล้วถ้าครบรูปแบบนี้ ประเทศไทยจะมีวงล้อที่สมดุลวิ่งไปเรื่อยๆ พร้อมๆ กัน ถ้าจะต้องนับหนึ่งสักที ให้นับหนึ่งที่การศึกษาหรือการพัฒนากำลังคน เพราะว่าเรื่องนี้จะเป็นตัวกำหนดส่วนที่เหลือทั้งหมดเลย”

บทเรียนจากวิกฤต Skill Loss

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับทักษะเด็กและเยาวชนในตลาดแรงงาน

1 เด็ก ม.3 ทุกคนควรได้รับการประเมินจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

เพื่อรับรู้สถานะของเด็กแต่ละคนว่ามีความพร้อมก่อนเข้าสู่โลกของตลาดแรงงานมากน้อยเพียงใด จะได้นำข้อมูลไปวางแผนจัดการดูแลเป็นรายบุคคล บางเรื่องสามารถทำร่วมกันได้ในระดับพื้นที่ เนื่องจากเด็กในอำเภอหรือตำบลเดียวกันอาจมีลักษณะ Soft Skill ด้านเดียวกัน สามารถจัดค่ายหรือจัดหลักสูตรพิเศษร่วมกันได้ และควรนำข้อมูลการวัดผลไปพัฒนาหลักสูตรด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยยกระดับความพร้อมของนักเรียนดังที่คณะผู้วิจัยได้ทำการทดลองจัดหลักสูตรพัฒนาระดับทุนทางจิตวิทยาและได้ผลออกมาชัดเจนว่าสามารถยกระดับความพร้อมได้อย่างมีนัยสำคัญ

2. ปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันโลกยุคใหม่

ยุคนี้เป็นยุคที่ระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวอย่างมากทั้งด้านความเร็วและมิติในการปรับตัว กระทรวงศึกษาควรต้องเป็นกระทรวงเพื่ออนาคตแล้วเอาอนาคตนั้นมาจัดการศึกษา โดยปรับเรื่อง Mindset ให้ไม่ยึดติดกับวิธีการจัดการศึกษาแบบเก่า

ตัวอย่างแนวทางการจัดการเรียนการสอนในโลกยุคใหม่

1 การเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและเคลื่อนที่ได้

ตอนนี้เรากำลังพยายามให้คนวิ่งเร็วกลับวิ่งช้าลง และลากคนวิ่งช้าให้วิ่งเร็วขึ้น เพราะคิดว่าทุกคนจะต้องวิ่งไปพร้อมๆ กัน ในขณะที่เด็กแต่ละคนเรียนรู้ไม่เท่ากัน บางคนใช้เวลาแค่ 3 สัปดาห์ก็แก้สูตรคณิตศาสตร์ได้และเข้าใจพิลึกพิลั่นทั้งหมด แต่เขายังต้องอยู่ชั้นนั้นไปอีกทั้งปี หรือบางคนก็ตามคนอื่นไม่ทันแล้วถูกทิ้งไว้ข้างหลัง

แต่แต่ละคนมีทิศทางการเติบโตที่ไม่เหมือนกัน เหมือนต้นไม้ที่ปลูกไว้ในสวนพร้อมกัน รดน้ำ โดนแดด ตั้งเรียงกันให้ทุกอย่างพร้อมๆ กันก็ยังไม่เท่ากันเลย เมื่อก่อนเราจำเป็นต้องทำอย่างนั้นเพราะเราต้องการคนให้อยู่ในป่าหลอม มันเป็นโลกที่เราทำงานจะเป็นอย่างไร คือทำงานเดิมไปเกือบตลอดชีวิต หรือไม่ก็เปลี่ยนงานนิดหน่อย

ฉะนั้นทุกคนเลยถูกเข้าป่าหลอมแบบที่ทำให้หนึ่งและไปข้างหน้าเป็นเส้นเดียว แต่ตอนนี้เรากำลังอยู่ในโลกที่มีช่องชีวิตหลายช่อง คนจะกระโดดไปกระโดดมา และไม่หยุดที่อาชีพเดียวอีกต่อไป

ในอนาคตเราต้องจัดการเรียนการสอนการสอนที่ทำให้เด็กมีความหลากหลายและเคลื่อนที่ได้ ถ้าเด็กคนหนึ่งมีความพร้อมและไปข้างหน้าก่อน ครูไม่มีเหตุผลจะหยุดรั้งเขาไว้เพียงเพราะนิยามของคำว่าช่วงชั้น แต่ควรทำให้การเรียนรู้มีความหลากหลาย เด็กจะเข้าใจมวลของการเลือก เพราะเขาจะเลือกเส้นทางชีวิตตัวเอง และที่สำคัญกว่าคือวิธีการนี้จะทำให้เด็กค้นพบวิธีการเรียนรู้และโอกาสในการพัฒนาการเรียนรู้

2 การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style)

เพื่อให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดขึ้นได้ตั้งแต่วินาทีแรกในห้องเรียน ควรให้เด็กที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบเดียวกันไปอยู่ห้องเดียวกัน พวกห้องจำไปอยู่ห้องหนึ่ง พวกคำนวณไปอยู่ห้องหนึ่ง การจัดการเรียนการสอนแบบนี้จะก่อให้เกิดการเรียนรู้สองระดับคือ ครูช่วยจัดการเรียนรู้ และเพื่อน

เรียนรู้กันเอง เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ทำให้คนอยากเรียนรู้ เพราะเพื่อน ๆ รอบข้างก็เรียนรู้ด้วยวิธีเดียวกัน เด็กจะรู้สึกว่าการเรียนรู้คือการเติบโต เขาเลือกช่องทางการเรียนรู้เองได้ สามารถก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. ยกระดับครูแนะแนวสู่ School Career Coach

จากการทดลองนำหลักสูตรไปใช้พบว่า ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้หลักสูตรประสบความสำเร็จคือ การพัฒนาครูที่มีความสามารถและมีความสนใจในประเด็นนี้ให้สามารถเป็น School Career Coach ได้ จึงควรมีหลักสูตร “พัฒนาครูให้เป็นโค้ช” โดยอาจมีการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่รับรองคุณวุฒิหรือทักษะ เช่น สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) หรือหน่วยงานที่มีความ

เชี่ยวชาญด้านนี้ เพื่อให้มีการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิของการเป็น School Career Coach ช่วยให้ครูได้รับการยอมรับและมีความก้าวหน้าด้านอาชีพ ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องให้ทุกโรงเรียนมี School Career Coach แต่อาจจะเป็นตัวแทนครูจำนวนหนึ่งที่ทำงานระดับจังหวัดแล้วหมุนเวียนกันไปตามโรงเรียนต่างๆ หรืออาจหาแนวทางอื่นที่เหมาะสมในระดับพื้นที่ต่อไป

ไทม์ไลน์สำหรับครูแนะแนวยุคใหม่

เลิกค้นหา “10 อาชีพดาวรุ่ง 10 อาชีพดาวร่วง”

เพราะตอนนี้มันอยู่ที่ตัวคนเลย ถ้าเด็กหาโอกาสเป็น ปรับตัวเป็น เขารุ่งได้ทั้งนั้น และอีกอย่างคือเวลาไปดู 10 อาชีพดาวรุ่งให้ดี มันจะเป็นอาชีพที่รับคนได้น้อย เรากำลังหลอกเด็กไปในจุดที่ความต้องการของสังคมมีน้อย แต่แค่ดูแล้วสดใส ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์ไม่แนะนำให้ทำอย่างนี้

โลกยุคหน้าแข่งกันด้วยรูปแบบธุรกิจ (Business

Model) ไม่ใช่แข่งกันด้วยธุรกิจ ธุรกิจจะอยู่ได้หรือไม่ได้อยู่ที่ฝีมือของเจ้าของกิจการ เช่น มีคนบอกว่าร้านหนังสือเป็นธุรกิจดาวร่วง แต่บางคนกลับสามารถเปลี่ยนร้านหนังสือให้กลายเป็นที่ดื่มกาแฟ เป็นแหล่งพูดคุยกันแล้วก็ขายหนังสือ ทำให้ธุรกิจของเขากลายเป็นดาวรุ่งได้

สร้างเด็กที่ยึดติดกับอาชีพ แต่เน้นเรื่องการพัฒนาทักษะ

การสร้างเด็กในสายอาชีพนั้น เราต้องมีช่องของทักษะที่จะเปลี่ยนอาชีพในสายงานนั้นได้ เช่น เริ่มต้นด้วยการเรียนเป็นพยาบาล แต่อย่างนิยามตัวเองว่าเป็นพยาบาล ให้นิยามว่าเป็นคนที่มีทักษะเรื่องสุขภาพ และทุนนี้จะปันได้ก้าวแรกไปสู่โลกของทักษะ

ครูควรใช้การแนะแนวทักษะด้วยการตั้งคำถามเด็กว่า

“โตขึ้นอยากมีทักษะดี ๆ ด้านไหน”

“โตขึ้นอยากทำอะไร”

“โตขึ้นอยากให้ตัวเองเก่งด้านไหนบ้าง”

เพราะอาชีพมันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป แต่คำถาม

เหล่านี้คือจุดตั้งต้นสำคัญของการเข้าสู่ตลาดแรงงาน ถ้ามองไปเรื่อย ๆ เด็กจะเริ่มรู้ว่าชุดทักษะของเขาทำอะไรได้บ้าง โดยเน้นให้เด็กใช้ทุนเดิมหรือพรสวรรค์เป็นตัวตั้ง เพราะแต่ละคนมีพรสวรรค์ไม่เหมือนกัน แต่สิ่งที่ทุกคนสามารถมีเหมือนกันได้คือการสร้างทักษะต่าง ๆ

ถ้าครูสามารถสร้างสิ่งเหล่านี้ให้เกิดขึ้นกับเด็ก เท่ากับว่าครูกำลังมอบของขวัญที่มีค่าที่สุดแก่เด็ก ต้องให้คาแร็กเตอร์ เพราะความรู้อันหาได้หมด แต่ถ้าเด็กมีคาแร็กเตอร์ที่ดี จะทำให้เขามีภูมิคุ้มกันทางความสามารถเติบโตและกำหนดชีวิตของตัวเองได้

ห้องเรียนคือการผจญภัยที่ครูจะเติบโตไปพร้อมกับเด็ก

ครูควรเดินทางเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก ให้มองว่าห้องเรียนคือการผจญภัยครั้งใหม่ ถ้าครูบอกว่าใช้เอกสารแบบนี้มาตลอดทั้งปี ยื่นหน้าชั้นแล้วสอนอาชีพครูจะกลายเป็นงานรูทีน เด็กจะเบื่อ รู้สึกว่าการเรียนรู้ไม่สนุก แต่ถ้าครูคิดว่ามีโจทย์ที่แต่ละเทอมต้อง

แก้ไปด้วยกันแล้วเติบโตไปด้วย มันจะสนุกกว่า แต่ละเทอมคือการดีไซน์การเดินทางเพื่อเรียนรู้ (Learning Journey) ไม่ใช่การเดินทางตามช่วงหลักสูตรแบบในอดีต

4. มาตรการสร้างแรงจูงใจต่อการ Upskill-Reskill ในกลุ่มเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษา

การ Upskill-Reskill มีข้อจำกัดด้วยพื้นฐานของแรงงานและประสบการณ์ ในกลุ่มที่ติดตามได้ ควรได้รับการประเมินเพื่อวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งสำหรับยกระดับความพร้อมด้านอาชีพ เพราะคนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาไปแล้วเกือบทั้งหมดเป็นลูกจ้างรายวัน หรือกลุ่มลูกจ้างที่หากขาดงานเมื่อไรจะตกงาน จึงต้องช่วยเหลือแบบครบวงจร เพราะเขารายได้น้อย การขาดงานเพื่อมา

ฝึกทักษะให้สูงขึ้นมีต้นทุนสูง จึงต้องช่วยลดต้นทุนให้เขาด้วย

หลายภาคส่วนต้องมาคิดช่วยกันว่าจะร่วมมือกับสถานประกอบการอย่างไร อาจจะต้องให้เรียนนอกเวลา มีแพลตฟอร์มให้เลือกเรียนแบบออนไซต์หรือออนไลน์ รวมถึงอาจจะต้องมีมาตรการสร้างแรงจูงใจ เช่น จ่ายเงินเดือนเป็นค่าอาหาร ค่าเดินทาง

5. นโยบายช่วยเหลือเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษา ควรต้องช่วยทั้งครัวเรือน (Household Intervention)

เวลาช่วยเด็กเราต้องช่วยทั้งครัวเรือน (Household Intervention) ไม่ใช่ช่วยที่ตัวเด็กอย่างเดียว การที่เด็กหลุดออกจากระบบการศึกษา สาเหตุเพราะบางคนต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน หรือพ่อแม่มีเงินไม่พอส่งเขาเรียน ถ้าสาเหตุคือเงินก็ต้องแก้ที่ตรงนี้ คือทำอย่างไรให้ครอบครัวมีเงินพอได้ โดยการให้เงินช่วยเหลือ หรือเป็นความช่วยเหลืออย่างอื่น เช่น การจ้างงานพ่อแม่ โดยมีเงื่อนไขว่าระหว่างที่พ่อแม่ทำงาน ลูกจะต้องไปเรียนหนังสือ มีคุปองให้ลูกไปเบิกอาหารที่โรงเรียน

กสศ. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงแรงงาน ต้องจับมือร่วมกันเข้าไปดูว่าครัวเรือนต้องการอะไร ถ้าพ่อต้องการจะเปิดธุรกิจ ลองมีหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมา เมื่อพ่ออบรมผ่านหลักสูตรนี้แล้ว ธนาคารออมสินปล่อยสินเชื่อ โดยมีธนาคารหรือรัฐบาลค้ำประกัน ต้องใช้ครัวเรือนเป็นโจทย์ในการแก้ปัญหาว่าทำอย่างไรให้พ่อแม่สามารถส่งเด็กมาเรียนได้

สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาค
ทางการศึกษา (วสศ.)

“ทุนมนุษย์”

เพื่อฟื้นความยากจนข้ามรุ่น

การเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ
ในเด็กและเยาวชนเพื่อเข้าสู่ตลาด
แรงงาน

เผยแพร่ครั้งแรก

ตุลาคม 2566

ISBN 978-616-8307-25-0

กสศ. เล่างานวิจัย

กสศ. จัดตั้งสถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาค
ทางการศึกษา (วสศ.) โดยมุ่งหวังเพื่อพัฒนา
นวัตกรรมและงานวิจัยที่มีคุณภาพ มี
ผลกระทบเชิงระบบสูง เพื่อใช้ข้อมูลและ
ผลการวิจัยที่น่าเชื่อถือขับเคลื่อนวาระทาง
สังคม อันจะนำไปสู่การสร้างความเสมอภาค
ทางการศึกษา

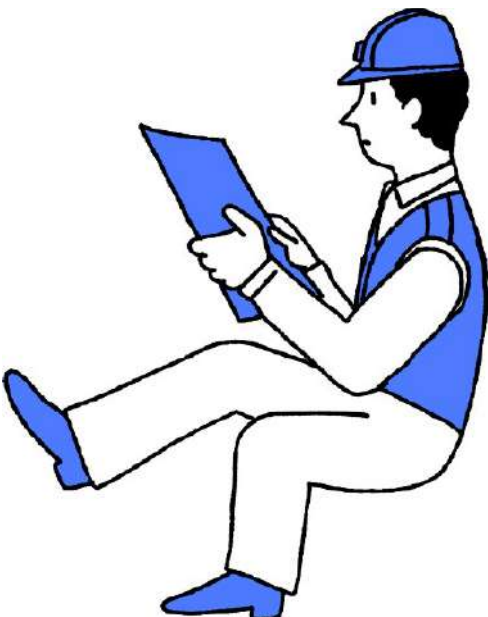
เผยแพร่โดย

สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (วสศ.)

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา
อาคารเอส. พี. (อาคารเอ) ชั้น 13 เลขที่ 388
ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท
กรุงเทพมหานคร 10400

เรียบเรียงเนื้อหาและออกแบบรูปเล่ม

บริษัท บิ๊กเด็นซ์ สตูดิโอ จำกัด

สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาค
ทางการศึกษา (วสศ.)